

Marcin Choczyński

Instytut Socjologii Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie

JUBILEUSZ DZIESIĘCIOLECIA ZESPOŁU PRACOWNI BADAWCZEJ POLSKIEGO POMIARU POSTAW I WARTOŚCI (PPPiW) – SZKOŁY DOSKONALENIA EMPIRYCZNEJ SOCJOLOGII

Wprowadzenie

Truizmem jest twierdzenie o potrzebie kształcenia praktycznego w naukach społecznych. To właśnie poprzez wymiar badawczy nauki te rozwijają się i na bieżąco pozwalają odnotowywać aktualny stan rzeczy. Stąd wynika konieczność podejmowania przedsięwzięć i inicjatyw w środowisku akademickim, które ukierunkują aktywność poznawczą właśnie na rozwijanie empirii, oczywiście w oparciu o podbudowę teoretyczną. Wymiar badawczy świadczy ponadto o potencjale rozwojowym określonych rodzajów nauki, rozszerzając przy tym horyzonty poznania o nowe obszary.

Wymóg rozwijania badań empirycznych stanowi również jeden z wymogów formalnych określonych przez władze ministerialne. Konstytucja dla nauki, dokument ogólny porządkujący rozproszone dotąd dziedziny akademickie, określa szanse rozwojowe nauki polskiej właśnie w działalności badawczej.

Nadchodzący w 2019 r. jubileusz dziesięciolecia działalności Pracowni Badawczej Polskiego Pomiaru Postaw i Wartości (PPPiW) wydaje się więc dobrym momentem do poczynienia pierwszych podsumowań dorobku naukowego inicjatywy badawczej podjętej przez środowisko socjologów wywodzące się z Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie.

Geneza PPPiW

Biorąc pod uwagę rys historyczny powstania Pracowni Badawczej PPPiW, można powiedzieć, że jej założyciele podjęli trud stworzenia od podstaw zespołu eksperckiego, będącego grupą doświadczonych badaczy socjologów z warszawskiego środowiska socjologicznego, niezależnie od panujących w szkolnictwie wyższym trendów i uwarunkowań.

Pracownia PPPiW powstała oficjalnie w 2009 r. jako międzykatedralny zespół badawczy mający na celu eksplorację wybranych obszarów życia społecznego. Członkami założycielami Pracowni zostali pracownicy naukowo-dydaktyczni Instytutu Socjologii Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie: Sławomir H. Zaręba (kierownik), Rafał Wiśniewski (zastępca kierownika) oraz Martyna Kawińska i Marcin Zarzecki. Warto dodać, że członkowie założyciele rekrutowali się z odmiennych katedr Instytutu Socjologii, więc zaistniała możliwość wymiany doświadczeń i wiedzy teoretycznej we wspólnym gronie. Dywersyfikacja obszarów badawczych osób uczestniczących w tym przedsięwzięciu była od początku działaniem zamierzonym, gdyż tylko w ten sposób można było stworzyć pole do szerokich analiz treściowych. Chociaż de facto prace badawcze ruszyły w pełni w 2009 r., to pierwsze nieoficjalne rozmowy i zamiary zaczęły się jeszcze w 2008 r., więc można powiedzieć, że geneza powstania PPPiW była rozłożona w czasie.

W kolejnych latach skład Pracowni został poszerzony o kolejnych pracowników naukowo-dydaktycznych Instytutu Socjologii: Annę Linek, Olgę Kotowską-Wójcik oraz Wojciecha Klimskiego. W 2017 r. członkiem zespołu został Marcin Choczyński, dotychczasowy sekretarz PPPiW. Należy zatem zaznaczyć, że skład osobowy pracowni PPPiW nie jest strukturą zamkniętą. Dodatkowo podczas realizacji procesów badawczych w prace angażują się przedstawiciele innych ośrodków naukowych, eksperci zewnętrzni oraz duża część pozostałych pracowników Instytutu Socjologii UKSW.

Od samego początku zespół PPPiW podejmował działania zmierzające do instytucjonalizacji pracowni w strukturze akademickiej macierzystego środowiska akademickiego. Zgodnie z wynikami głosowania Rady Wydziału Nauk Historycznych i Społecznych UKSW w Warszawie 18 listopada 2013 r. Pracownia Badawcza Polskiego Pomiaru Postaw i Wartości włączona została do struktury Instytutu Socjologii jako autonomiczna jednostka badawczo-analityczna.

Warto zaznaczyć, że inspiracją do działań PPPiW są tradycje badawcze obecne w środowisku naukowym socjologów wywodzących się z Akademii Teologii Katolickiej oraz jej następcy – Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. Takie badania (szczególnie te związane z eksploracją zagadnień religii i religijności) stanowiły niezaprzeczalny dorobek polskiej socjologii instytucjonalnej, czerpiącej z dziedzictwa lubelsko-warszawskiej szkoły socjologii religii.

Pola badawcze PPPiW

Polem zainteresowań poznawczych zespołu badawczego są zagadnienia z zakresu religii i religijności, małżeństwa i rodziny, kultury i stylów życia, a także badań nad młodzieżą oraz etosów pracowniczych wybranych kategorii zawodowych. Profil tematyczny corocznie realizowanych projektów uzupełniany jest o problemy zasadnicze z perspektywy eksplorowania polskiego społeczeństwa w dynamice zmian.

Główne zadania, jakie stoją przed Pracownią PPPiW, wynikają z ogólnych celów tego typu placówek. Konstytutywnym zadaniem Pracowni jest realizacja badań statystycznych i ekonometrycznych (zarówno ilościowych, jak i jakościowych) jako drogi poznania współczesnych uwarunkowań społecznych. Odnośnie do pól badawczych Pracownia może także realizować badania zlecone zarówno przez sektor prywatny, jak i publiczny. Pozostając w tym zakresie działań, PPPiW jest w stanie realizować badania zlecone przez środowisko akademickie, w tym oczywiście macierzystą uczelnię. Takie procesy będą skupiały się na ewaluacji jednostek i pracowników naukowo-dydaktycznych, badaniach ścieżek kariery absolwentów, opinii studentów w zakresie satysfakcji i oceny studiowania, absorpcji rynkowej absolwentów, a także badań dla działu promocji i public relations. W tym wypadku ważne jest opracowanie zgromadzonych materiałów pod kątem przygotowania wewnętrznej metodologii badawczej oraz jej upublicznienie przez udostępnienie danych i instrukcji w Polskim Archiwum Danych Społecznych. Pracownia ponadto zapewnia prowadzenie badań komparatystycznych oraz analiz prognostycznych w wybranych dziedzinach tematycznych, skupionych wokół wyróżnionych wcześniej sfer. Oprócz wymienionych zagadnień zespół PPPiW jest w stanie dokonać szybkiego i efektywnego eksplorowania, analizowania, prognozowania i modelowania dużych ilości danych (big data). Podsumowaniem powziętych zadań są zrealizowane w pełni przez Pracownię procesy badawcze, które zostaną zaprezentowane poniżej. Zespół PPPiW zrealizował w pełnym wymiarze trzynaście procesów badawczych. Lista tych inicjatyw badawczych przedstawia się następująco:

1. Rodzina – Religia – Społeczeństwo 2009;
2. Jakim jesteśmy pokoleniem? Młodzież Warszawy 2010;
3. Kultura i kultury mieszkańców Warszawy 2010;
4. Kultura i kultury mieszkańców Bydgoszczy 2011;
5. Europejska Noc Muzeów – Warszawa 2013 (badania pilotażowe przeprowadzone w 2012 r.);
6. Etos polskich przedsiębiorców 2014;
7. Europejska Noc Muzeów – Warszawa 2014;
8. Parafia – lokalna wspólnota wiernych. Wizja i rzeczywistość 2014;
9. Europejska Noc Muzeów – Warszawa 2015;
10. Etos środowiskowo-zawodowy pracowników administracji publicznej w Polsce 2015;
11. Europejska Noc Muzeów – Warszawa 2016;
12. Etos środowiskowo-zawodowy polskich pielęgniarek 2017;
13. Europejska Noc Muzeów – Warszawa 2018.

Obecnie (jesień 2018 r.) realizowany jest kolejny proces badawczy odwołujący się do etosów pracowniczych, a mianowicie charakterystyk dotyczących zawodów prawniczych. Zespół PPPiW wciąż rozwija podjęte badania i kontynuuje zasadnicze wątki swoich analiz. Dzięki wprowadzaniu typu badań longitudinalnych

(wzdłuż czasu) widoczne stają się trendy i ciągi postaw i opinii społecznych. Zasadniczo ten rys działalności PPPiW jest najbardziej płodny poznawczo. Pracownia zaangażowana jest od 2012 r. w badania fenomenu kulturowego warszawskiej edycji Europejskiej Nocy Muzeów. Wraz z pierwszymi badaniami pilotażowymi przeprowadzono już sześć takich procesów. Zgromadzone dane pozwalają ukazać dynamikę zmian opinii respondentów w perspektywie kilku lat.

Drugim zasadniczym rysem działalności badawczej PPPiW są badania etosów wybranych kategorii zawodowych – do tej pory przeprowadzono analizy odnoszące się do polskich przedsiębiorców, pracowników administracji publicznej oraz pielęgniarek. Niemniej jednak katalog analiz na tym polu nie jest zamknięty, toteż zespół rozważa objęcie badaniami kolejnych kategorii pracowników najemnych, których wskaźniki etosowości mogą być równie ciekawe jak te przedstawione do tej pory.

Trzecim polem badawczym są pojedyncze projekty naukowe, w których partycypuje zespół PPPiW. To właśnie z tego typu aktywności naukowej zrodziły się publikacje traktujące m.in. o parafii jako lokalnej wspólnocie wiernych oraz postawach wobec przemocy w dzielnicy Bielany m.st. Warszawy, aczkolwiek należy dodać, że w tym drugim przypadku projekt badawczy był realizowany niezależnie od badań własnych PPPiW.

Procesem badawczym, który zapoczątkował całą serię badawczą PPPiW, była analiza ogólnopolska (N= 1600), będąca, według Sławomira H. Zaręby, „badaniem otwarcia, po którym kolejne pozwolą śledzić zmiany i kreślić ich dynamikę we wszystkich poruszanych [...] obszarach tematycznych” (Zaręba 2009: 12). Co ważne, każdy kolejny proces badawczy udowodniał, że te zamiary powiodły się i doprowadziły do stworzenia wielkiego zbioru danych o współczesnym społeczeństwie polskim.

Warto wspomnieć również o początkowych procesach badawczych, które koncentrowały się na monograficznym ujęciu miast, takich jak Warszawa i Bydgoszcz oraz wybranych kategorii społecznych (młodzież warszawska). Można więc stwierdzić, że seria badawcza PPPiW bazuje na metodach i technikach badań ilościowych i jakościowych, na próbach reprezentatywnych, ale także na pomiarach wąskich prób, obejmujących homogeniczne zbiorowości.

Seria publikacyjna PPPiW

Cechą charakterystyczną działalności Pracowni Badawczej PPPiW jest dbałość o publikacyjną stronę przeprowadzanych procesów badawczych. Stąd też dużą wagę przywiązuje się do niezwłocznego publikowania treści badawczych w postaci książkowej jako zestaw opracowań na dany temat, połączony z szerokim komentarzem socjologicznym. Obecnie seria publikacyjna liczy trzynaście pozycji, w tym przygotowywana jest następna praca ogniskująca się na przeprowadzonej analizie fenomenu warszawskiej edycji Europejskiej Nocy Muzeów z 2018 r. Warto dodać, że wszystkie opublikowane prace dostępne są w Bibliotece Narodowej oraz wybranych bibliotekach akademickich. Informacje o publikacjach na bieżąco prezentowane są również na stronie internetowej Pracowni. Takie działania pozwalają na upowszechnienie treści badawczych w polskim środowisku socjologicznym. Poniżej zaprezentowano dane bibliograficzne serii PPPiW:

1. *Rodzina. Religia. Społeczeństwo. Polacy 2009 w diagnozie socjologicznej*, red. S.H. Zaręba, Wydawnictwo Naukowe UKSW, Warszawa 2010, ss. 244.
2. *Lokalna wspólnota wyobrażona. Warszawa i jej mieszkańcy 2010*, red. S.H. Zaręba, Kontrast, Warszawa 2012, ss. 236.
3. *Warszawa: bunt i ucieczka w wielkim mieście. Światopogląd i style życia młodych warszawiaków*, red. S.H. Zaręba, Kontrast, Warszawa 2013, ss. 183.
4. *Społeczna dusza Bydgoszczy. Ludzie i instytucje*, red. S.H. Zaręba, R. Wiśniewski, T. Marcysiak, Kontrast, Warszawa 2013, ss. 169.
5. *Konsumując coolturę. Europejska Noc Muzeów w Warszawie 2013*, red. S.H. Zaręba, M. Choczyński, Kontrast, Warszawa 2013, ss. 212.
6. *Etyka katolicka a duch kapitalizmu. Etos polskich przedsiębiorców w badaniach Polskiego Pomiaru Postaw i Wartości*, red. S.H. Zaręba, M. Zarzecki, Kontrast, Warszawa 2014, ss. 275.
7. *Archidiecezja Warszawska w badaniach Polskiego Pomiaru Postaw i Wartości*, red. S.H. Zaręba, A. Wysocki, Wydawnictwo Archidiecezji Warszawskiej, Warszawa 2015, ss. 273.

8. *Cooltura instant. Europejska Noc Muzeów w Warszawie 2014*, red. S.H. Zaręba, R. Wiśniewski, Kontrast, Warszawa 2015, ss. 186.
9. *Cooltura!ni. Europejska Noc Muzeów w Warszawie 2015*, red. S.H. Zaręba, W. Klimski, Kontrast, Warszawa 2015, ss. 225.
10. *Stużba publiczna. Etos pracy urzędników w Polsce*, red. S.H. Zaręba, M. Zarzecki, Kontrast, Warszawa 2015, ss. 223.
11. *W kierunku „kultury bez przemocy”. Diagnoza i przeciwdziałanie przemocy w Dzielnicy Bielany m.st. Warszawy*, red. R. Wiśniewski, S.H. Zaręba, M. Zarzecki, Warszawskie Wydawnictwo Socjologiczne, Warszawa 2016, ss. 307.
12. *Mozaika cooltura!na. Europejska Noc Muzeów w Warszawie 2016*, red. A. Linek, S.H. Zaręba, Kontrast, Warszawa 2017, ss. 187.
13. *Powołanie jako imperatyw zawodowy. Etos polskich pielęgniarek w badaniach socjologicznych*, red. J. Łodzińska, S.H. Zaręba, M. Zarzecki, Kontrast, Warszawa 2017, ss. 251.

Należy zaznaczyć, że każdorazowo do tworzenia publikacji włączani są eksperci z danej dziedziny, a pochodzący często spoza środowiska naukowego Instytutu Socjologii Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie (m.in. Małgorzata Jacyno, Paweł Prüfer, Marian Golka, Janusz Mariański i in.). Stanowi to tym samym dowód na rozpowszechnienie wyników prac zespołu PPPiW oraz prestiż serii publikacyjnej.

Warto dodać, że seria wydawnicza PPPiW jest utrzymana w charakterystycznej konwencji graficznej, do której przykłada się dużą wagę i która pozwala na jej identyfikację na rynku publikacji naukowych.

Konferencje i sympozja naukowe

Współcześnie jednym z kluczowych postulatów udostępniania i rozpowszechniania wyników badań naukowych jest komercjalizacja. Najczęściej wyniki badań są prezentowane podczas tematycznych sympozjów i konferencji naukowych, organizowanych w nawiązaniu do przeprowadzonych procesów badawczych lub wydania publikacji książkowych. Prezentacja wyników badań naukowych jest dziś zjawiskiem wpływającym bezpośrednio na postęp społeczny w wielu dziedzinach – od tej czysto technologicznej poprzez poznawczą.

Dane w postaci analiz są rozpowszechniane w środowisku polskich socjologów przez wydawanie publikacji naukowych oraz konferencje i seminaria organizowane we współpracy z Polskim Towarzystwem Socjologicznym. Wyniki badań cieszą się dużym zainteresowaniem w mediach. Jako przykład można tutaj podać cykliczne badanie zjawiska uczestnictwa w kulturze, badanego podczas warszawskiej edycji Europejskiej Nocy Muzeów. Artykuły na ten temat ukazywały się m.in. w „Rzeczpospolitej”, autorzy badania udzielili też wywiadu w cyklu *Echa dnia*, nadawanego w TVP 3.

Zespół Pracowni Badawczej PPPiW zorganizował dotychczas dziewięć wydarzeń naukowych, podczas których zaprezentowano wyniki przeprowadzonych procesów badawczych:

1. *Consensus czy kontestacja? Społeczeństwo polskie 2009* (4.12.2009 r.);
2. *Polski Pomiar Postaw i Wartości. Rodzina – Religia – Społeczeństwo 2009* (18.12.2009 r.);
3. *Warszawa i jej mieszkańcy. Wymiary kultury miasta* (18.11.2010 r.);
4. *Generacja iPoda? W poszukiwaniu tożsamości pokoleniowej* (10.01.2011 r.);
5. *Cooltura!na Warszawa. Europejska Noc Muzeów w Warszawie 2013* (19.12.2013 r.);
6. *Chrześcijanin jako obywatel i przedsiębiorca. Katolicka nauka społeczna wobec współczesnych wyzwań* (26.03.2014 r.);
7. *Czy przedsiębiorczość jest etyczna? Paradoksy i dylematy polskiego kapitalizmu* (14.01.2015 r.);
8. *Kultura instytucjonalna, kultura pozainstytucjonalna. Wymiary uczestnictwa* (28.11.2016 r.);
9. *Pielęgniarstwo w Polsce – poszukiwania etosu zawodu zaufania publicznego* (7.08.2018 r.).

Wymienione konferencje i sympozja naukowe, podczas których zaprezentowano wyniki badań zespołu PPPiW, odbywały się nie tylko w murach Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, czyli *Alma Mater* zespołu PPPiW, ale były też prezentowane chociażby w Collegium Civitas, a adresowane do członków Oddziału Warszawskiego Polskiego Towarzystwa Socjologicznego (sympozjum z cyklu *Socjologia warszawska: szkoły i podejścia – Polski Pomiar Postaw i Wartości. Rodzina – Religia – Społeczeństwo 2009*

18 grudnia 2009 r.). Liczebność tych spotkań również była zróżnicowana – największą popularnością cieszyła się ostatnia zorganizowana konferencja, w której uczestniczyło wielu adeptów pielęgniarstwa, pragnących poznać etos swojej kategorii zawodowej.

Szkoła empirycznej socjologii

Pracownia Badawcza PPPiW do wszystkich procesów badawczych rekrutuje zarówno ankierów, jak i koderów spośród studentów socjologii Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, którzy posiadają odpowiednie umiejętności metodologiczne. Dodatkowo od koderów wymaga się znajomości zasad analizy danych statystycznych. Zatem jest to okazja, aby w praktyce sprawdzić swoje nabyte podczas zajęć warsztatowych umiejętności w opracowaniu danych z badań rzeczowych.

Wielką wartość takich aktywności ujawniają sami studenci. Podczas każdego procesu badawczego ankierzy poddawani są procesom kontrolnym i sprawdzającym, mogą na bieżąco przekazywać istotne informacje o przebiegu badania i zgłaszać swoje wątpliwości czy opinie. Przykładowo podczas badań warszawskich edycji Europejskiej Nocy Muzeów przebieg realizacji badania jest kontrolowany przez członków zespołu badawczego, dodatkowo w wybranych edycjach badania ankierzy zobligowani byli do sporządzenia raportu z przebiegu badania, w którym mieli wskazać informacje na temat przydatności tego typu badań w ich karierach zawodowych i doświadczeniu badawczym. Poniżej przedstawiono najciekawsze wypowiedzi członków zespołów ankierskich z badania przeprowadzonego w 2013 r. (por. Choczyński 2013: 139-142).

Badanie przeprowadzone 18 maja bieżącego roku było dla nas inspirującym doświadczeniem i ze zniecierpliwieniem oczekujemy jego wyników. Bardzo ciekawi nas rozkład odpowiedzi dotyczących czynników motywujących ludzi do uczestnictwa w Nocy Muzeów, szczególnie w przypadku młodzieży (ZB nr 1)¹.

Mimo ogólnych trudności [...], wrażenia zespołu po przeprowadzeniu badania są bardzo dobre. Respondenci byli skorzy do rozmowy, niektórzy z oczekujących w kolejce sami zaciekawieni podchodzili do członków zespołu. Nie spotkano się z negatywnym nastawieniem, rezygnowaniem z dalszej rozmowy czy „urywaniem” ankiet, dlatego w opinii zespołu badanie powinno być miarodajne. Pojawiło się również kilka odpowiedzi z zakresu „inne”, co może ubogacić analizę wyników badania (ZB nr 2).

Dobrze, że tego typu badanie jest przeprowadzane, zakres pytań pozwala na zaobserwowanie różnorodności osób biorących udział w Nocy Muzeów, pozwala odkryć ich motywacje, postawy wobec sztuki i tego typu wydarzeń. Już w trakcie przeprowadzania wywiadów byliśmy w stanie wyobrazić sobie przekrój i typ ludzi biorących udział w wydarzeniu. Badanie uwrażliwiło nas na wnikliwe obserwowanie tego typu masowych wydarzeń (ZB nr 3).

Badanie osób uczestniczących w Nocy Muzeów pozwoli zorientować się, które muzea cieszą się popularnością wśród określonych grup osób. Będzie również cennym źródłem informacji o motywacji zwiedzających, biorących udział w wydarzeniu. Ciekawe mogą być także odpowiedzi na pytania o częstotliwość chodzenia do teatru, kina czy galerii. Dzięki udziałowi w badaniu członkowie zespołu mieli okazję sprawdzić swoje umiejętności interpersonalne, zdobyć cenne doświadczenie w przeprowadzaniu wywiadów oraz wziąć udział w wydarzeniu w miejscu, które niekoniecznie sami wybraliby jako osoby zwiedzające (ZB nr 4).

Podsumowując – badanie przebiegło bez zakłóceń oraz większych problemów. Bardzo dobrze przeprowadzono nam się ankiety. Uważamy, że inicjatywa przeprowadzania ankiet podczas Nocy Muzeów jest ciekawa i interesująca, może pozwolić na określenie profilu przeciętnego uczestnika badania, sprawdzić, jak Polacy oceniają swoją wiedzę o kulturze i sztuce. Sama Noc Muzeów jest bardzo pozytywnym wydarzeniem, formą spędzenia czasu w gronie przyjaciół, poszerzenia znajomości kultury i sztuki, a także odwiedzenia wielu czasem niedostępnych miejsc w Warszawie i innych miastach Polski (ZB nr 5).

¹ „ZB” oznacza zespół badawczy.

Nasz ogólny stosunek do badania jest pozytywny. Zysaliśmy ogromne doświadczenie podczas pracy przy tym badaniu, co na pewno wpłynie na nasze postrzeganie zawodu socjologa od strony technicznej: jak wygląda, jak przebiega, jakie można napotkać trudności, ale też jakie korzyści niesie ze sobą praca i udział w takim badaniu. Bardzo się cieszymy, że mogliśmy wziąć w nim udział, mamy nadzieję, że dzięki temu jeszcze chętniej oddamy się pracy przyszłych socjologów (ZB nr 6).

Badanie oceniamy pozytywnie, jednak przepytanie nawet tak niewielkiej ilości respondentów było zadaniem męczącym. Wyniki badań mogą ukazać, jakie osoby – ze względu m.in. na wykształcenie lub pochodzenie – głównie korzystają z akcji „Noc Muzeów”, a także mogą pokazać ich motywy – czemu decydują się na udział w badaniu (ZB nr 7).

Nasza grupa nie miała trudności z prowadzeniem badania. Wręcz przeciwnie, z reguły respondenci chętnie udzielali odpowiedzi na zadane im pytania – w szczególności ci z przedziału wiekowego 17-25 lat. [...] Po podaniu informacji o tym, że reprezentujemy Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, zdecydowanie mniej osób zrezygnowało z udziału w badaniu (ZB nr 8).

Według nas badanie wypadło pozytywnie, o czym świadczy czas jego zrealizowania przez nas. To był pozytywnie i korzystnie spędzony czas. Spotkaliśmy się z dużą życzliwością i aprobatą ze strony uczestników. Jest to dla nas duże doświadczenie, z chęcią powtórzylibyśmy takie badanie w przyszłości (ZB nr 9).

Mamy pozytywny stosunek do tego badania i cieszymy się, że mogliśmy wziąć w nim udział. Jego wyniki mogą w przyszłości udoskonalić organizację „Nocy Muzeów” oraz zachęcić do organizowania podobnych wydarzeń kulturalnych (ZB nr 10).

Zgodnie uważamy, że wzięcie udziału w tym badaniu dało nam możliwość zdobycia ważnego doświadczenia, jeżeli chodzi o pracę zawodową i wiedzę związaną ze studiami, które podjęliśmy. Była to także niepowtarzalna możliwość rozwoju relacji, zarówno z innymi studentami, jak i z pracownikami Uniwersytetu, również poznania wielu interesujących ludzi wśród respondentów. Udział w badaniu potraktowaliśmy również jako wyróżnienie nas, ze względu na to, że jesteśmy dopiero na pierwszym roku studiów, ale jednocześnie jesteśmy członkami Koła Naukowego Studentów Socjologii. Dlatego podeszliśmy do tego wydarzenia bardzo profesjonalnie (ZB nr 11).

Nasz stosunek do badań jest bardzo pozytywny, jest to dla nas rodzaj nowego doświadczenia pracy w terenie, daje nam to możliwość rozwoju i uczy pracy w grupie oraz przede wszystkim pokazuje nam, że mamy czynny wpływ na to, co dzieje się w ramach Uniwersytetu. Cieszymy się też, że uczelnia angażuje studentów do pracy w projekcie (ZB nr 12).

Ogólnie badanie samo w sobie było z pewnością ciekawym, nowym doświadczeniem. Ludzie przeważnie chętnie zgadzali się na udział w nim, co było pozytywnym zaskoczeniem. [...] Co do rezultatów, to jesteśmy ich bardzo ciekawi, czekamy na informacje o nich i podsumowanie całego badania (ZB nr 13).

Ogólnie rzecz biorąc, do samego badania osobiście podchodzimy bardzo pozytywnie. Spodziewamy się zadowolających wyników, które w przyszłości mogą zaowocować usprawnieniem akcji. Z radością uczestniczyliśmy w akcji nie jako odwiedzające, a jako jeden z zespołów badawczych Polskiego Pomiaru Postaw i Wartości. Jeśli w przyszłości będziemy miały okazję znów uczestniczyć w takiej roli podczas „Nocy Muzeów”, zdecydowanie już dziś możemy stwierdzić, że chętnie z niej skorzystamy (ZB nr 16).

Z przedstawionych powyżej wypowiedzi wynika, że udział w badaniu był rzeczywiście szkołą empirycznej socjologii, która pokazała w realnym kształcie wymiar pracy terenowej. Stanowiło to doskonałe uzupełnienie zajęć akademickich. Uczestnicy zespołów badawczych wskazywali najczęściej na nabywanie niezbędnego doświadczenia badawczego, wiążącego się z empiryczną obserwacją zachowań podczas procesu badawczego.

W wypowiedziach zaakcentowano ponadto pozytywny wymiar uczestnictwa w tego rodzaju aktywności, będącej dla młodych ludzi przykładem omnibusowego szkolenia w terenie, gdzie konieczne jest zastosowanie z jednej strony reguł metodologicznych, a z drugiej miękkich technik w autoprezentacji i zachęceniu respondentów do wzięcia udziału w badaniu. Udział w badaniach PPPiW jest zatem dla studentów możliwie najbardziej optymalnym i miarodajnym przedstawieniem procesu badawczego, trudności, jakie w nim występują, oraz przede wszystkim satysfakcji z uzyskania wyników. Pojawiły się również opinie o pozytywnym wpływie badania na rozwój współpracy grupowej.

Podsumowanie

Wszystkie omówione aktywności PPPiW świadczą o żywotności tej struktury akademickiej i ukierunkowaniu na działalność praktyczną. Zbliżający się jubileusz powinien zatem przypomnieć o znamienitej roli i dorobku zespołu. Stała się ona rozpoznawalną marką w środowisku socjologicznym, głównie poprzez wymiar wydawniczy oraz popularyzatorski – prowadzenie konferencji, sympozjów czy seminariów badawczych poświęconych prezentacji wyników przeprowadzonych badań.

Procesy badawcze, oprócz oczywistej wartości poznawczej, są również pewną sferą więziotwórczą, gdyż integrują środowisko badaczy, akademików i studentów w dziele wspólnej pracy. Nie można również zaprzeczyć, że takie współdziałanie przyczynia się do powstania specyficznej spójności więzi społecznej, którą na gruncie socjologicznej refleksji o pracy nazywa się „więzią roboty”, podkreślając jej prakseologiczny wymiar, a także jednocześnie wobec wspólnego celu osiąganego w pracy (Matejko 1969: 141).

Zespół PPPiW działa zatem w sposób permanentny, ciągle stawiając sobie nowe wyzwania badawcze, będąc przy tym otwartym na nowe pola eksploracji. Co ważne, dzięki ogólnej dostępności serii wydawniczej PPPiW dane z badań mogą stanowić przykład i inspirację dla kolejnych pokoleń badaczy empiryków, chcących zmierzyć się z problematyką socjologiczną.

Bibliografia

- Choczyński M. (2013), *Nocne spotkania z warszawską kulturą. Klimat Nocy Muzeów 2013* [w:] S.H. Zaręba, M. Choczyński (red.), *Konsumując coolturę. Europejska Noc Muzeów w Warszawie 2013*. Warszawa: Kontrast, s. 95-144.
- Matejko A. (1969), *Socjologia zakładu pracy*. Warszawa: Wiedza Powszechna.
- Zaręba S.H. (2009), *Wstęp* [w:] S.H. Zaręba (red.), *Rodzina. Religia. Społeczeństwo. Polacy 2009 w diagnozie socjologicznej*. Warszawa: Kontrast, s. 7-12.

Podczas pracy nad tekstem korzystałem ze strony internetowej PPPiW: <http://www.is.ppiw.uksw.edu.pl>